

Votre Programme Matmidim

Hol Hamoed Pessah 2021

Souguia n°20

ט"ו

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Pessah'

Biour H'amets (2)

Pour ces trois jours de Hol Hamoed, nous allons étudier quelques Halah'ot qui complètent la Souguia de Biour Hamets :

- Jeter le Hamets à la poubelle est-il considéré comme un Biour ?
- Obligation de Bdikat Hamets sur les miettes et dans les livres
- Celui qui loue une chambre d'hotel doit-il faire la Bedika ?

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותיבונה. גל עיני ואביטה נפלאת מתורתך.

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משכים והם משכימים. אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

Programme du Mardi

L'étude est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Yonathan Yossef ben Rahel

Jeter le Hamets à la poubelle est-il considéré comme un Biour ?

שולחן ערוך אורח חיים סימן תמב סעיף ב

הפת עצמה שעיפשה ונפסלה מלאכול הכלב, ומלוגמא שנסרחה, אינו חייב לבער

משנה ברורה סימן תמב ס"ק י

מלאכול הכלב - דאז אינו חייב בביעור דהוי כעפרא בעלמא אבל אם לא נפסל מאכילת כלב אף שלאדם נתקלקל ואינו ראוי מ"מ עדיין חייב לבער כחמץ גמור [כא] מפני שראוי לחמץ בה עיסות אחרות

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמה סעיף ג

קודם זמן איסורו יכול להשליכו במקום שהעורבים מצויים שם; ואם מצאו אחר זמן איסורו, שלא אכלוהו העורבים, אף על פי שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו. (ואם לא מצא חמץ כשבדק ישרוף הכלי שלקח לבדיקה, כדי שלא ישכח חובת ביעור) (מהרי"ל)

משנה ברורה סימן תלג ס"ק כח

[...] הסכימו כמה אחרונים דלחצר שלו או של שותפין אסור לזרוק חמץ על סמך שיאכלוהו עורבים ועופות וגם בדיעבד אם זרק צריך לבדוק ולבער אבל למקום מופקר לרבים כגון רחוב מותר להשליך שם חמצו ולהפקירו קודם זמן איסורו ואם לא אכלוהו העורבים ונשאר עד אחר זמן איסורו לא איכפת לן כיון שכבר יצא מרשותו דומיא דמוכר לעכו"ם קודם זמן איסורו

משנה ברורה סימן תמה ס"ק יח

והאחרונים חולקין ע"ז דאם הפקירו וזרקו למקום הפקר קודם זמן האיסור שוב אין עליו חובת ביעור כמ"ש סימן תל"ג [ויש מצדדין לפרש דגם דעת השו"ע כן הוא אלא דמיירי בגווני אחריתא עיין במ"א וח"י וש"א] אלא דאפילו אם הניחו במקום המופקר לכל צריך שיפקירונו לגמרי בפיו ובלבו ולא יהיה בדעתו בשעת הפקר לחזור ולזכות בו לאחר הפסח שאם יש בדעתו כן אינו הפקר גמור כל זמן שלא זכה בו אחר

מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמה סעיף ג

במקום שהעורבים וכו'. ובהכי מיירי היא דחצר א"צ בדיק' (הג"מ) וא"כ מוכח דאיירי בחצר דידיה דאי בחצר של הפקר כגון ברחוב מאי בדיקה שייך דאפי' חמצו אם הפקירו קודם שש שרי כמ"ש הטור סי' תל"ז וב"י סי' תמ"ח בשם הירושל' וד"מ בשם א"ז דמה לי נתנו לעכו"ם או הפקירו אלא ע"כ לא מיירי במקום הפקר ומה שסיים אף על פי שמונח במקום הפקר מ"מ וכו' כלו' כיון שמונח בחצר א"כ הוא מופקר לכל הרוצה ליטול מ"מ כיון שמונח ברשותו חייב לבערו כדינו דהיינו בשריפה לר"י וכ"מ בהג"מ כמ"ש ז"ל הכ"מ ואותן בני אדם המשימין חמץ בצידי ר"ה בשעה ו' שלא כדין הם עושים דמשהגיע שעה ו' צריך לבערו מן העולם וכ"מ בהג"מ עכ"ל משמע דקודם שעה ו' שרי ועמ"ש סי' תל"ג וב"ד סי' קמ"ו

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נז

אם הניח חמץ בהגארבעדז שלמחר יקחוהו פועלי העיר כדרכם לשרוף אם מחוייב להוציא משם ולשרפו ע"פ ד' ניסן תשכ"ה. מע"כ ידידי הרב הגאון הצדיק כש"ת מהר"ש יחזקאל שרגא רובין האלבערשטאם שליט"א, האדמו"ר והגאב"ד מציעשינאו

הנה בדבר להניח חמצו ערב פסח בשעת היתר בכלי אשפה הנקרא גארבעדז המונחת בחצרו אשר למחר יבואו הנכרים השכורים ממנהלי העיר לקחת האשפות ולשרוף אותם. הנכון לע"ד שאסור. ואף שמדינא דגמרא יש מקום להתיר דאף שמונח בחצרו כיון שהשליך החמץ להגארבעדז שידוע ששום אדם במדינה זו לא יאכל ממה שהשליכו בהגארבעדז, אף אם יהיה חתיכה גדולה ואף אם יהיה ככר שלם, ובהמות הא ליכא לשום אדם בעירנו נוא יארק וכדומה בכרכים הגדולים שבמדינה זו, וא"כ אגן סהדי שמפקיר להו אף בלא ביטל בפירוש, דמ"ש מפירורין שאף בלא ביטל מפורש בפסחים דף ו' שאינו כלום אף דמינטר להו אגב ביתיה, ובאלו שהשליכן לגארבעדז נמי לא חשיבי שוב לשום אדם במדינה זו, ולא היה עובר אף בהיה נועל הדלת של החצר עד שיבואו ליקח לשרוף דהיו מינטרי אגב ביתיה, וכ"ש בחצר שאינו נעול שלא מינטרי כלל. ואין לומר דכיון דיש מדינות שיאכלו מהגארבעדז אם יהיה חתיכה גדולה, ואיכא עירות קטנות דיש להם בהמות שיקחו מהגארבעדז עבור הבהמות, שלכן לא בטילי אף בנוא יארק וכדומה שאין אוכלין בעצמם ואין להם בהמות, דהא איתא בגמרא /פסחים/ דף ו' בסופי תאנים וסופי ענבים שאף במקום ההוא נמצא מי שמקפיד עליהן, ומ"מ באלו שלא מקפידין עליהו הוא הפקר אף שלא הפקיר בפירוש ואף שמינטר להו אגב ביתיה, וכ"ש באוכלין שבגארבעדז במדינה זו שכל בני המדינה לא מקפידין משום שלא יאכלו בעצמן ואין להם בהמות, וממילא הוא הפקר ולא יעבור אבל יראה.

אבל למעשה הא איתא בסימן תמ"ה סעיף ג' שבהשליך במקום עורבים קודם זמן איסורו ולא אכלוהו העורבים אף על פי שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו, ופירשו הט"ז והמג"א דהוא ברשותו במקום שמופקר לכל ליטלנו מ"מ כיון שמונח ברשותו צריך לבערו כדינו בשריפה משום דעיקר ביעור חמץ הוא בשריפה, אף שברור שחצרו לא קנה עבורו כיון שהשליך והפקירו דהא איירי בבטל כדין ואינו רוצה לקנותו, ואף אם היה רוצה לא היה קונה דהוא חצר שאינה משתמרת דהא כתב שהמקום הפקר, אך שמ"מ כיון שהוא ברשותו צריך לעשות ביעור המובחר דהוא שריפה. ולכן גם בעובדא זו אחר שהגיע זמן האיסור צריך לבערו בשריפה כיון שהוא ברשותו. ואין לחלק דדוקא התם שאיירי בחתיכה גדולה שיש לחוש שיבא לאוכלה ובעובדא זו הא ליכא למיחש לאכילה מהגארבעדז במדינתנו כדלעיל, דלא משמע שאיכא חשש אכילה דמצד חשש אכילה הא איכא גם בהשליך החמץ בצידי רה"ר סמוך לביתו, ומפורש במג"א שם דקודם שש שרי, וכוונתו לחלק ממש"כ דבמונח ברשותו אף שהניח קודם שש צריך לבער בשריפה אף שהוא במקום שמופקר לכל הרוצה ליכנס וליטול, ובצידי רה"ר הסמוך לרשותו מותר כשהניח קודם שש, ואם השריפה הוא מצד חשש אכילה גם בצידי רה"ר איכא חשש זה, אלא צריך לומר דסובר דליכא חשש אכילה כיון שהשליך בכוונה לבער במקום המופקר לעורבים, ומ"מ מצריך שריפה משום דזהו עיקר ביעור כדאיתא כן בלשון הב"י בשם הגמ"י שהביא הט"ז, וכן הוא במג"א שכתב כיון דמונח ברשותו חייב לבערו כדינו דהיינו בשריפה לר' יהודה, אלמא דרך זהו הטעם וזה שייך גם בעובדא זו. ואף שבעובדא זו ודאי ישרף למחר אינו כלום דהמצוה היא לשרוף קודם הפסח כשהגיע זמן ביעורו. ולכן למעשה צריך לשרוף בהכרח לא מבעיא כשהגארבעדז הוא בחצרו אף שהוא מופקר ליכנס שם כל הרוצה, אלא אף בהוציא הגארבעדז לצידי רה"ר סמוך לביתו כיון דהוא מונח בכליו שג"כ הוא כמונח ברשותו יש להחמיר ולשרוף בע"פ בהגיע הזמן.

משה פיינשטיין

Programme du Mercredi

L'étude est dédiée

A la Réfoua Chéléma de Yonathan Yossef ben Rahel

Obligation de Bdikat Hamets sur les miettes et dans les livres

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מה עמוד ב

אמר רב נחמן אמר שמואל שני חצאי זיתים וחוט של בצק ביניהן רואין כל שאילו ינטל החוט וניטלין עמו חייב לבער ואם לאו אינו חייב לבער אמר עולא לא אמרן אלא בעריבה, אבל בבית חייב לבער מאי טעמא דזימנין דכניש להו ונפלי גבי הדדי אמר עולא בעו במערבא בית ועלייה מהו בית ואכסדרא מהו שני בתים זה לפנים מזה מהו תיקו

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה טז

במה דברים אמורים בעריבה אבל בבית אף על פי שאם ינטל החוט אין ניטלין עמו חייב לבער מפני שפעמים מקבץ אותן, היה חצי זית בבית וחצי זית א בעליה, חצי זית בבית וחצי זית באכסדרה, חצי זית בבית זה וחצי זית בבית שלפנים ממנו, הואיל ואלו החציי זיתים דבוקין בכתלים או בקורות או בקרקעות אינו חייב לבער אלא מבטל בלבו ודיו

רא"ש מסכת פסחים פרק ג סימן ב

[...] והרמב"ם ז"ל (פ"ב מהל' חמץ) כתב הואיל ואלו חצאי זיתים דבוקים בכותלים או בקורות או בקרקעות אין חייב לבער אלא מבטלו בלבו ודיו(ב) ולא דוקא דבוקים אלא אורחא דמילתא נקט

כסף משנה הלכות חמץ ומצה פרק ב הלכה טז

היה חצי זית בבית וכו'. הואיל ואלו החצאי זיתים דבוקים בכתלים או בקורות או בקרקעות אינו חייב לבער אלא מבטלו בלבו ודיו. כתב הרא"ש בפסקיו פרק ואלו עוברין ולא דוקא דבוקים אלא אורחא דמילתא נקט, ול"נ דדוקא נקט שאם אינם דבוקים בגומות הכתלים שהוא דומיא דלסתום בו נקב דעריבה הא אמרינן דאפילו פחות מכזית חייב לבער לפי פסק רבינו וכן פירש ה"ה ז"ל וכן כתב הרמ"ך

פרי חדש אורח חיים סימן תמד סעיף ד

ינער המפה שאכלו בה. אבל הפירורין אין צריך לבערן כדאמרינן בפ"ק דפסחים [ו, ב] הבודק צריך שיבטל מאי טעמא אי נימא משום פירורים הא לא חשיבי, כלומר וממילא בטלו ואפילו רואה אותם אין צריך לבער, ודלא כדמשמע מדברי הר"ן ז"ל [פסחים ג, א ד"ה אמר] ולאפוקי מסברת הרי"א ז"ל בפרק אלו עוברין [יד, א שלטי הגבורים ד"ה ו"א שכל] דלכתחילה צריך לבערן וליתא, וכן כתוב [בתרומת הדשן] בפסקים וכתבים סימן קס"ד [...]

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קיט סעיף ו

והצריכו חכמים לבדוק בחורין ובסדקים, דאף על גב דבחורין וסדקים אין לחוש אלא לחמץ כל שהוא כגון פרוורין, ופרורין ממילא בטלי ואינו עובר בשום אופן, מכל מקום מחששא דשמא יבוא לאכלו, צריך לבער אפילו כל שהוא (רי"ז בפי' ובפ"ח סי' תמ"ד סעיף ד' חולק) [...]

רא"ש מסכת פסחים פרק ג סימן ב

[...] לפי שישראל קדושים הם וגוררין ומבערין כל חמץ הנמצא אפילו כל שהוא ואפילו אם נדבק בכותלי הבית

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמב סעיף ו

נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו. ואם יש חמץ בסדק, שאינו יכול לחטט אחריו, יטיח עליו מעט טיט

משנה ברורה סימן תמב ס"ק כח

ר"ל דאין ללעוג על המנהג לומר שהוא מנהג שטות וחומרא יתירא אלא יש לזה [נב] סמך מן הירושלמי דאיתא שם הטח ביתו בצק חייב לבער

שער הציון סימן תמב ס"ק נב

[...] והענין, דישראל קדושים הם ונהגו להחמיר

רמ"א אורח חיים סימן תלג סעיף יא

[...] וכל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה. (מרדכי ריש פסחים) והכיסים או בתי יד של בגדים שנותנים בהם לפעמים חמץ, צריכין בדיקה (מהרי"ו)

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמב סעיף ז

בצק שבסדקי עריבה, אם יש כזית במקום אחד חייב לבער; ואם לאו, אם היה עשוי לחזק בו שברי העריבה או לסתום בו נקב, בטל במיעוטו; ואם לאו, חייב לבער

משנה ברורה סימן תמב ס"ק לג

ואם לאו חייב לבער - ודוקא כשיש בין הכל כזית דאז הכלי מצרפו אבל כשלא נשאר בין הכל כזית א"צ לבערו ואפילו אין עשוי לחזק וכדמוכח בסי"א [נו] אכן באמת יש מחלוקת בין הפוסקים בזה דדעת הרבה פוסקים דאפילו פחות מכזית צריך ביעור ודוקא כשראו לאכילה קצת אבל אם היה מטונף קצת ופחות מכזית א"צ לבער לכו"ע

**(יח) ר' ב' חי נימא משום פרוורין הא לא חשיבי, נראה דלענין
חיוב מחילא שתקנו חכמים כדאמר לעיל ר' א', אין
חילוק בין פירוורין לגלוסקא יפה, והלכך חייבין לבדוק את הספרים
משום תש פירוורין אף שאין צהם כזית.**

שו"ת אור לציון חלק א - אורח חיים סימן לב

בדיקת חמץ בספרים

שאלה: האם יש חיוב לבדוק את הספרים בארון הספרים קודם הפסח.

תשובה הנה החזון איש (בהלכות פסח סימן קט"ז אות י"ח) חידש, שאף חשש חמץ בפחות מכזית חייב לבדוק ולבער, וטעמו דכיון דאמרינן במסכת פסחים (דף ו' ע"א), אמר רב חמזו של נכרי עושה לו מחיצה י' טפחים משום היכר, ופרש"י התם, משום שמא ישכח ויאכלנו וכו', א"כ נראה שאין חילוק בין גלוסקא לפירוורין לענין מחיצה, שגם בפירוורין יש חשש שמא יאכלנו, ולפי זה אף בחשש חמץ פחות מכזית יש לחוש שמא ימצא ויאכלנו וצריך לעשות מחיצה, ולפיכך חייבים לבדוק את הספרים משום חשש פירוורין אף שאין בהם כזית, או שיעשה מחיצה, עכת"ד, ע"ש.

ואנו לא ראינו לרבותינו שנהגו כן, ונלע"ד טעם המנהג, דמשום חשש כזית חמץ בספרים, לא חיישינן שמא יפול ויאכלנו, דלא מצוי כזית, ומשום חשש פירוורין גם כן לא חיישינן, או משום דלא חשיבי, כדברי הגמ' (שם דף ו' ע"ב), או מטעם דכיון שמהתורה אם יאכלנו אין בו כרת לא חייב לבדוק, והראיה לזה, שהרי הגמ' (שם דף י' ע"ב) שואלת, בעי רבא ככר בשמי קורה צריך סולם להורידה או אין צריך, מי אמרינן כולי האי לא אטריחו רבנן וכו', לא אתי למיכלה, או דילמא זימנין דנפל ואתי למיכלה וכו', והרמב"ם בהלכות חמץ ומצה (פרק ב' הי"ד) שינה מלשון הגמ' וכתב וז"ל: כזית חמץ בשמי קורה מחייבין אותו להביא סולם להורידו, שפעמים יפול משמי קורה, עכ"ל, משמע להדיא, דדוקא כזית מחייבין אותו להוריד ולבער אבל לא על פחות מכזית, ובהלכה זו של ככר בשמי קורה נתנה הגמ' טעם שמא יאכלנו, ולא נמצא בשום מקום נוסף טעם זה, ואם איתא כדברי החזו"א שאין לחלק בין כזית לפחות, מנא ליה להרמב"ם שחמץ בשמי קורה זה דוקא בכזית, הרי לא נמצא לשון זה בשום מקום, אלא נראה ודאי שעל פחות מכזית שלא נמצא תחת ידו והוא בשמי קורה, וכ"ש במקום ספק אם נמצא בו חמץ, לא חייבו לבדוק בשמי קורה מחשש שמא יפול ויאכלנו, (כיון שכבר ביטל את חמץ), ולפי זה גם בספרים שיש ספק אם יש שם פרוורין חמץ, לא חיישינן שמא יפול ויאכלנו דלא חייבו בזה לבדוק וכנ"ל, אבל אם לא ביטל חייב לבער אפילו בכל שהוא כיון דיש בו איסור של חצי שיעור, והיינו טעמא למה דאיתא בשו"ע (סי' תס"ז סעי' ט'), ואותם חטים או שעורים (שנמצאו בתבשיל בפסח), שורפים אותם, כיון דאינם מבוטלים, שהרי בערב פסח עדיין לא היו מחומצין

Celui qui loue une chambre d'hôtel doit-il faire la Bedika ?

הלכות פסח סימן תלז

ט באר הגולה

תלז המשכיר בית לחבירו על מי חל חובת ביעור. ובו ד' סעיפים:

א כריחא פסחא
ד פני הרין ב ב"ב
וכ"כ ה"ה בפ"ב
מהל' תמן ומלא
ג שם בגמ' ד בעיל
שם וכן פשט רב
נחמן בר יצחק
אפי"ג דדמי לה

א * המשכיר בית לחבירו (א) לצורך י"ד וממנו ואילך (א) (ב) וקנהו באחד מהדרכים ששכירות קרקע נקנה בו (ג) אם עד (ז) שלא מסר לו המפתח חל י"ד (ג) (ד) * על המשכיר לברוק (ה) ואם משמסר לו המפתח חל י"ד (ז) (ו) על השוכר לברוק: ב (ז) (ו) השוכר בית מחבירו בי"ד ואינו יודע אם הוא ברוק (ח) אם הוא בעיר (ה) (ט) * שואלו אם ברוק ואם אינו בעיר חזקתו ברוק

באר היטב

ולנער החמץ מהבית ממש ח"י. כל שלשים יום נריך לעיין בכל דבר שעושה שלא יסאר חמץ בו באופן שלא יוכל להסירו בנקל. ז"ח ומחרי"ל:

(א) וקנהו. אבל כשעדיין לא קנאו אפי"פ שהמפתח ביד השוכר א"כ לנדרוק דה"ל כמו שהפקיד מפתחו ביד אחר דאין הנפקד נריך לברוק. מ"א ח"י: (ב) שלא מסר לו המפתח. [ומסירת מפתח לנד לא מהני כלל דהוי כאילו מסרו לשמרו ד"מ בשם ר"ן]. ואף אם מסר המפתח לשוכר וחזר והפקיד למשכיר על המשכיר לנדרוק כיון שהחמץ שלו והמפתח בידו אצל המפקיד ביד אחר אין משנה ברורה

השישראל הפקיד חמצו לשם וכני"ל. ולדינא יש דעות (ב) בין האחרונים אי כדעת המחבר או כה"א שהובא ברמ"א (ג) ונראה דאם נכנס בו הנכרי יש להקל. ולענין אם מחויב לברוק כלל י"ד החדרים שבעתו למכרן למחר לנכרי עם החמץ שלהם יש דעות בין האחרונים שדעת המקור חיים והחיי אדם שצריך לנדרוק מאחר שלע"פ החדרים לא נמכרו והם ברשות ישראל ואפילו אם נמכרו עדיין לא החמץ בהם הנכרי וגם המפתח הוא ברשות בעה"ב עדיין אמנם בתשובת בנין עולם סימן כ' חולק ודעמו דא"כ צדקה דבזה עמנו שמוכר למחר לעכו"ם מקיים חשיבותו וביעור ולא גרע מחמץ שמואל אחר הצדקה שמשירי המפתח למחר ואינו מחויב לנדרוק הכל ואף כזה צדק שמשכיר צדקה בצינו הוא משירי לאלו החדרים למכרו למחר לעכו"ם וכן בתשובת חמס סופר סימן קל"א דעמו להקל כשמקיים מצות צדקה בשאר חדרים וכן בספר אשל אברהם כתב דמסתברא להקל וכן פשוט המנהג. עיי"ש אף שצריך לומר שצדקה צדק המכירה שמוכר לו החדר וכל החמץ הנמצא בו (כדי לכלול כזה גם החמץ הנמצא בחורין ובסדקין) ולא יאמר לו כסתמא שמוכר לו החדר והיי"ח והשכר הנמצא בו [פתחי תשובה] ומ"מ אף דאין למחות ביד המקילין המוכר ביום י"ג שפיר עדיף טפי. כתבו האחרונים כל שלשים יום נריך לעיין בכל דבר שעושה שלא יסאר בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל:

א (א) לצורך י"ד. ר"ל שהשכיר לו ב"ג לצורך י"ד: (ב) וקנהו. היינו בנסף או בשטר או בחוקה או בנקי"ס אבל כשעדיין לא קנאו באחד מהקניינים אפי"פ שהמפתח ביד השוכר אין נריך לברוק דה"ל כמו שהפקיד מפתחו ביד אחר דאין הנפקד נריך לברוק אלא חיוב צדקה הוא על המשכיר. ודע דהמחבר סתם דבריו (א) כדעת הר"ם והר"מ דלא מחייבין לשוכר לברוק אלא כ"י שו רמ"א לביבואה דהיינו שקנהו באחד מהקניינים קודם התחלת י"ד וגם מסירת מפתח ודעת המוס' (ג) וסייעתא דבמסירת מפתח לנד קודם התחלת י"ד חל חובת הצדקה על השוכר משום דאין המשכיר יכול לכוונס בו שאין המפתח בידו ולכן הטילו החיוב על השוכר (ג) ויש מאחרונים שכתבו שגבון להתמיר כשניהם וא"כ חיוב צדקה כזה על השוכר והמשכיר (ד) והפרי"ח כתב דעיקר כדעת הראשונה מיהו לכו"ע יכול האחד לעשות שליח לחבירו ויזאף ידי י"ד. ר"ל שבתחלת (ה) ליל י"ד שהוא אז וכן חיוב הצדקה היה הבית סגור והמפתח ביד המשכיר חל עליו חובת הצדקה כיון שהחמץ שלו והבית עדיין מעוכב אצלו (ו) ואפילו אם השוכר נכנס לדור זה בתוך הלילה. ודוקא במשכיר שגוף הבית עדיין שלו לכן אם גם המפתח בידו עליו מוטל לברוק (ז) משא"כ במכר והחמץ הלוקח כיון שאין למוכר שום זכיה בקרקע אף שהמפתח בידו אינו אלא כמפקד אצל אחר והחוב מוטל על הלוקח: (ד) על המשכיר לברוק. ואם הבית אין לו מנועל על השוכר לברוק כיון שהחמץ בידו אצל אחר והחוב פתוח לפניו לכוונס בו [אחרונים ועיין בפמ"ג]: (ה) ואם משמסר וכו'. דהיינו שמסר לו ביום י"ג ואם חזר והפקידו אצל המשכיר (ס) על המשכיר לברוק כיון שעכ"פ בתחלת ליל י"ד היה בידו והפרי"ח כתב דעל השוכר לברוק כיון שהמשכיר כבר מסר לו המפתח ובידו לחזור וליעול מידו: (ז) על השוכר לברוק. אף שאין דעמו (ט) לכוונס לדור שם עד אחר הפסח וכתבו האחרונים דצריך לנטל ג"כ דהמשכיר הפקיד חמצו כשיזאף מן הבית וזכה בו השוכר ומ"מ המשכיר ינטל ג"כ צדקה: ב (ז) (ו) השוכר בית מחבירו בי"ד ר"ל (ז) ביום י"ד או בתוך ליל י"ד לאחר שכבר עבר זמן שהיה יכול המשכיר לברוק בידו באותו זמן: (ח) אם הוא בעיר. וה"ה אם אשמו וכו' צעיר יכול למשאל להו דהרי הם נאמנים אפילו נגד החוקה כמ"ש ס"ד: (ט) שואלו אם ברוק. דאפי"פ שדכו

שער הציציון

(ב) דהב"ח והא"ר סביר כדעה הראשונה והט"ו ופרי"ח כדעה אחרונה: (ג) דפרי"ח שכתב דעיקר כדעה אחרונה הוכיח כשנכנס בו נכרי וכן הגר"ז העתיק להלכה להקל כדעה אחרונה וכתנאי שנכנס בו הנכרי: (ד) וגם דעת העיטור וחייושי מהר"ם חלאווא ג"כ הכי: (ז) והיינו רבינו מנוח בפירושו על הרמב"ם וכן משמע ג"כ מהרשב"א בחייושי על ז"ק דף ק"ב וכן מחייושי הרשב"א בסוגיא זו: (ג) חק יעקב וחק יוסף וכו' וא"ר: (ד) וכן הסכים הגר"ז וכן משמע מסמימת שארי אחרונים: (ה) טור וכ"מ בפרי"ח: (ו) אחרונים: (ז) ח"י ומקו"ט ושי"א: (ח) ח"י וא"ו בשם הג"ח ושי"א: (ט) אחרונים: (י) עיי"ש ומ"י וא"ו ושי"א:

הלכות פסח סימן תלו תלח

ה שם נעיל
ונשטטו ו סס נמ'
ז טור נסס
הרמב"ם
א מירמל דרנח
פסקים י

(י) * ומבטלו * בלבו ודיו: ג המשכיר בית לחבירו (יא) בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק (יב) על השוכר לבדוק ואינו מקח טעות ואפילו במקום שבודקים בשכר (יג) שהרי מצוה הוא עושה: הגה (ו) [א] (יד) * ו"א לזרין להחזיר לו שר הנדיקה (טו) הואיל והמנה נהיה שיהיה דוק. (המגיד פ"ג ומשמע לעיל סי' י"ד): ד (טז) בית (ו) (ז) שהוחזק שלא בדקו המשכיר ואמרו אשה או עבד או קטן (ח) אנו בדקנוהו (יח) הרי אלו נאמנים והוא שיהא קטן (ט) שיש בו (יט) דעת לבדוק:

תלח עכבר שנכנס למקום בדוק וכבר בפיו. ובו ב' סעיפים:

א * עכבר שנכנס לבית בדוק (א) וכבר בפיו ונכנס אחריו (ב) ומצא פירוורין (ג) אפילו כדי כל הככר

שערי תשובה

הג"מ וסקידה רוענבורג וכו' מהר"מ ו"ל נטי' ל"ד ע"ש:
[א] ו"א. עכ"ט ועיין בשו"ת חוות יאיר בהשטות דף קס"ג מ"ש
בענין זה דניחא ליה לאיגס כו' ע"ש:

כמ"ס ק"ד: (ו) ו"א לזרין להחזיר. והב"ח פסק כעדה א' דלין להוציא ממון מיד מוחזק עיין בתשובת עבר אפרים סימן ז' ועיין בפרי"ח וכו': (ז) שהוחזק שלא דקו. משמע דוקא כה"ג שהוא חיי מדרגתן ובמ"ש הר"ן גריס פ"ק ויש לסמוך להקל ולהכי לא הוכיח המחבר שהלכה על הפטול משום דלית כ"כ לעיובא וכנ"ל: * ומבטלו וכו'. דגמירא הוא צעיר ללא איפסועא לענין בדיקה ולהכי כתב הרא"ש דיבעל בלבו כדי שיהא ידיו חובתו מדאורייתא דהוה חיי הנדיקה רק מדרגתן וסומכין להקל בספקא ועיין בפמ"ג שפסקא לענין ביטול אכן נאמת נמלא זה עוד גם בחידושי מהר"ם תלמודא וזכרנו מנחה: * בלבו. הגה ידוע שיש דעות אי ביטול סגי בלב או דוקא צפה ועיין בצמח"ש הגר"א שהסכים להלכה ללאו המחבר דגלג סגי: * ו"א לזרין

משנה ברורה

שדך הכשרים לבדוק (יא) נחמלה ליל י"ד כתיקון חכמים וכל אחד מירמלח נחמלה כשר הוא ומן הסתם נדק כבר אעפ"כ זרין לשאלו לפי שכל השנה (יב) היה הבית נחמלה שיש בו חמץ ונחמלה זו על הסתם נדקו אחרת נחמלה נחמלה חמץ אין אלו סומכין על החזקה לנחמלה במקום שאפשר לזכר: (יג) ומבטלו בלבו. דאע"פ שהחמץ אינו שלו מסתמא הפקירו המשכיר כשילא ממנו וזכה בו השוכר וכמ"ס למעלה: ג (יא) בחזקת בדוק. היינו צ"ד שמסתמא היא נחמלה נדוקה וכנ"ל (יג) וה"ה כשומר לו המשכיר צפירות שהיא נדוקה: (יב) על השוכר לבדוק ואינו מקח טעות. אף דבדואי (יד) ציוס י"ד החיוב על המשכיר לבדוק מ"מאלי ליתא קמן מוטל על השוכר לבדוק ולא אמרינן דהוא טעות נמקם דהא שכרו

נדקו ולא אס בטלו אכל נאמת זה אינו מוכרח לנחמלה זרין לשאלו ע"ז פן לא קיים כדון דומיא שזרין לשאלו על הנדיקה אף שחזקתו בדוק מן הדין ומ"מ דביעבד אס לא שאלו על הפטול ולתמה עוד קמן דלשייליה נראה דיכול לסמוך ולומר דמסתמא בטלו וכנ"ל דכיון שדקו חו הפטול היו מדרגתן ובמ"ש הר"ן גריס פ"ק ויש לסמוך להקל ולהכי לא הוכיח המחבר שהלכה על הפטול משום דלית כ"כ לעיובא וכנ"ל: * ומבטלו וכו'. דגמירא הוא צעיר ללא איפסועא לענין בדיקה ולהכי כתב הרא"ש דיבעל בלבו כדי שיהא ידיו חובתו מדאורייתא דהוה חיי הנדיקה רק מדרגתן וסומכין להקל בספקא ועיין בפמ"ג שפסקא לענין ביטול אכן נאמת נמלא זה עוד גם בחידושי מהר"ם תלמודא וזכרנו מנחה: * בלבו. הגה ידוע שיש דעות אי ביטול סגי בלב או דוקא צפה ועיין בצמח"ש הגר"א שהסכים להלכה ללאו המחבר דגלג סגי: * ו"א לזרין

באור הלכה

נחמלה נדקו משום דניחא ליה לאיגס להתעבד מזה נמנונו ואמרינן דאפילו הוה ידע שאין הבית נדוק והוא מקום שדך לשכור לבדוק אפ"ה היה קונה הבית ומה שהוא מנחה עתה (טו) הוא נחמלה דבר אחר דאשכח צימח דשפירא מזה וכו': ג (יג) שהרי מצוה הוא עושה. ולדעה זו (טז) אין זרין המשכיר להחזיר לו הדמים שהוציא בעד הנדיקה שהרי לא ההנהו למשכיר כלל דמנחה נחמלה הוא דרמיא עליה וליכא חיובא דממונא עליה כלל [ר"ן]: (יד) וי"א דצריך להחזיר וכו'. היינו במקום שבודקין נשכרו והוציא מעות ע"ז וגם לדעה זו לא היה מקום טעות אפילו כשהמנה נהיה שיהא בדוק ואינו נדוק אלא דק"ל דאף שדעתו היה שאפילו אס לא יהיה נדוק לא יבעל המקח מ"מ לא היה דעתו למחול על המעות שיוציא על הנדיקה: (טו) הואיל והמנה וכו'. אכל (יז) נסתמא אף בשכרו ציוס י"ד שחזקתו בדוק לכ"ז אינו זרין לשלם לו. ולדינא פסקו (יח) האחרונים כעדה קמיימא דכלל גוויי אינו זרין לשלם לו דיכול לומר לו קיים לי כעדה זו והמוציא מחבירו עליו הראיה: ד (טז) בית וכו'. קאי אלעיל שהשכירו לאחר שכבר נכנס יוס י"ד דהחיוב על המשכיר לבדוק אלא שידוע לנו שלא נדק כגון שהלך לזכרו ואינו בעיר ואמרו (יט) אחד מצ"צ כגון עבד או אשה או קטן שהם נדקוהו נאמנים וא"ל השוכר שוב לבדוק והטעם משום (כ) דנדיקה חמץ דרצנן דמן התורה צטטול סגי וע"כ האמינוס חכמים גם לאלו ולפ"ז אין להקל בזה אלא קודם שהגיע שעה ששית שיכול השוכר לבעל (כא) אכל לאחר שהגיע שעה ששית שאין צדו לבעל שוב אין לסמוך על אלו זרין לבדוק: (יז) שהוחזק שלא בדקו. ואפילו היה שם ודאי חמץ (כב) ג"כ נאמנים אלו שאמרו שדקו וזיכרו אותם: (יח) הרי אלו נאמנים. ואף דביעבד אס אמרו שדקו א"ל לחזור ולבדוק מ"מ לנחמלה (כג) אין נכון לזווח לאלו לבדוק שהנדיקה יש בה טורח גדול ויש לחוש שמא יתעללו: (יט) דעת. היינו (כד) שהגיע לחיטין:

א (א) וכבר בפיו וכו'. ואפילו (א) אס היה הככר קטן שיוכל עכבר לאכלו ואפילו ביטל החמץ אפ"ה לא תלינן לקולא מטעם ספקא דרצנן משום דכיון דידעינן זודאי שהעכבר גרר החמץ לפנינו אין ספק מוציא מידי חזקה ודאי איסור: (ב) ומצא פירוורין. אכל אס מנא ככר שלם אין זרין בדיקה דתלינן דזהו הככר שהכנס העכבר ודוקא צטטול (ג) אכל בלא צטטול דהוא מלמח דאורייתא לא תלינן להקל זרין לבדוק עדיין כל הבית אס לא שהכירו שזהו שנטול העכבר: (ג) אפילו כדי כל הככר. וכ"ש אס היו רק מעט פירוורין נודאי

שער הציון

(יא) לטוש: (יב) מ"א: (יג) הר"ן ובאופן זה פליג הי"א שבסמוך: (יד) הר"ן והעמיקו המ"א והשמטתי ממנו מה שכתב אי אמר לא צעירא למעבד מנחה דבחידושי הרמב"ם כתב בשם הרמב"ן דאי אימיה נחמלה כייפינן ליה ע"ז: (טו) רש"י: (טז) כ"כ הגר"א דהמחבר סתם כדעת הר"ן: (יז) עיין בצמח"ש הגר"א שנגדל לומר דמסוף דברי המגיד בשם הרמב"ן משמע דאפילו נסתמא הואיל דחזקתו בדוק זרין לשלם לו אכן כעת שנדפס חידושי הרמב"ם על פסקים מוכח אס נהיה ממה שכתב שם באורך בשם הרמב"ן דדוקא כשהמנה ולא נסתמא: (יח) הב"ח וכו' וכו' וכו': (יט) כ"מ ממוספות עירובין ל"א ע"כ ד"ה כאן והעמיקו הגר"א וכתבו שם דאס שלא לקטן למקום אחר לבדוק אינו נחמן אמנם ממוספות פסקים דף ד' ע"כ משמע דיעקר מנה שהאמינוס משום דבידס לבדוק וא"כ אין ג"מ גם נח"י לעיל בסימן תל"ב סק"י כתב דמשמעות האחרונים אינו כמוספות דעירובין: (כ) גמרא: (כא) ע"ש וא"ר והגר"א: (כב) כ"מ ממ"א וכ"כ הא"ר וכן מלמד הפמ"ג וכן משמע מהגר"א ביו"ד סימן קכ"ו בקופו ע"ש ודלא כח"י דמתחבר בזה: (כג) ח"י סימן תל"ב סק"י ושאר אחרונים: (כד) אחרונים: (ה) צ"ח וכו' וכן יוסף והגר"א: (ז) ח"י ומאמר מרדכי מדברי הטור לקמן סי' תל"ט ועיין נח"מ דזהו דוקא בככר גדול אכל בקטן הוה ס"ס ושרי אף בלא צטטול מיהו הפמ"ג מלמד להחמיר בכל ענין:

ד"קוטי דברי הרב: (א) ובשו"ע הרב בסעיף ד' כתב שאפילו כשנמצא המשכיר בעיר ואומר שהרי רוצה לבדוק גם כן החיוב על השוכר לבדוק ואינו יכול לבטל מקחו. (ב) ובשו"ע הרב בסימן תל"ט סעיף ו' כתב דאפילו בככר קטן היכא דלא ביטלו נמי בעי לחזור ולבדוק ולא הוה ס"ס להקל. (ג) ובשו"ע הרב בסעיף א' כתב: ואף על פי שכבר הפקירו בלבו וכו' אעפ"י כן חייב הוא לחזור ולבטלו בפירוש אחר הבריקה כתיקון חכמים שתקנו להוציא הביטול בפיו.

שו"ת שבט הלוי חלק י סימן סח

ב"ה, עש"ק תזריע תש"ס לפ"ק

כב' ידידינו הה"ג השלם בתורה ר' ידידי' הרציג לאי"ט. אחדשה"ט וש"ת בכבוד

בימים אלה קבלתי מכתבו, ושאלתו בשוכר חדר במלון לימי פסח אם צריך לבדוק החדר בברכה, והספק כיון
דיש תנאי שיכול בעל המלון להוציאו בכל עת שירצה א"כ אין המקום שלו אף שנמסרו לו המפתחות

ואכתוב בקיצור, הנה אף על גב דבדין משכיר ושוכר קיי"ל בסימן תל"ז כדעת הראשונים פ"ק דפסחים דמסירת
מפתח לבד אינו מביא עדין חיוב בדיקה (מלבד דרך חומרא כמש"כ במ"ב שם), מכ"מ מוכח בהלכה דגם עם
שכירות, אין קנין שכירות לבד גורם, דהא קיי"ל שכירות לא קניא, אלא עיקר מסירת הרשות שיהי' עומד לרשות
השוכר להשתמש שם כאות נפשו, והוא יוצא ובא בו כרצונו, ומצינו בדיקת חמץ אפילו עם ברכה בבתי כנסיות
וב"מ, כמבואר באו"ח סוס"י תל"ג אעפ"י שאין לו כלום בזכות המקום, ואינו יכול אפילו לבטל חמץ דשם כיון
דלאו דילי' הוא, מכ"מ כיון דאחריות הרשות מוטל עליו חייב לבדוק ולברך, ועדיפא מצינו לדעת הראב"י סוס"י
תל"ו, דצריך לבדוק לפעמים אפי' ביתו של עכו"ם אעפ"י שמעתה אין לו עוד זכות בו, ע"כ מסברא ודאי נראה
דשכירות חדר במלון ויש לו זכות השתמשות שלם בו ושילם ע"ז, די בשכירות זו לחייבו בבדיקה עם ברכה.
ואינו דומה למה שכ' לענ"ד בשבט הלוי ח"ד סי' מ"ד לענין מי שנוסע לבית חמיו לפסח ורוצה לשכור חדר א' כדי
לקיים בעצמו מצות בדיקת חמץ דדעתי העני' דמכ"מ שכירות רעוע הוא, דאין שם כל השתמשות בחדרו שלו
ולא נפרד מכלום מכל שאר חדרי הדירה יע"ש בביאור, משא"כ נ"ד, וע"ע בשבה"ל ח"א סי' קל"ה

הרני דוש"ת בלונ"ח, מצפה לרחמי ה'